

С Т А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО

Дисертационния труд на Сузана Симеонова Каранфилова

„Визуалният език на Румен Скорчев в контекста

на съвременната българска графика”

с научен ръководител: проф. д. изк. Свилен Стефанов

От: доц. Борис Данаилов

София 2020 г.

Дисертационният труд на Сузана Каранфилова „Визуалният език на Румен Скорчев в контекста на съвременната българска графика”, е първият и успешен опит да се изследва цялостно творчеството на един български художник, чиито принос за развитието на българското изкуство през 60-те и 80-те години на ХХ век е повече от значителен. Румен Скорчев оставя след себе си огромно творчество. С непресекваща енергия той работи еднакво успешно в областта на графиката, илюстрацията, живописата и рисунката – обстоятелство, което доказва не само за неговите разностранни способности и талант, но поставя тежки задачи пред един изследовател, поставил си за цел да обобщи и ситуира това творчество в контекста на българското изкуство през втората половина на ХХ век.

Без уговорки трябва да подчертая, че Сузана Каранфилова се е справила отлично с тази тежка задача. Излишно ще бъде да навлизам в подробности свързани със техническите и количествените измерения на дисертационния труд /това е бездруго се прави от официалните рецензенти/, но бих обърнал внимание на един важен момент – структурирането на материала. Каранфилова е избрала вярно акцентирането на първо място върху графиката и съответните ѝ разновидности – илюстрация, малки форми и екслибриси, другия вид – живописата и накрая рисунката като своеобразен произход на всички останали видове, жанрове и поджанрове. Изборът е не само логичен от гледна точка на индивидуалното търсене на дисертантката, но е обусловен и от своеобразен доказателствен материал – автентични текстове на художника цитирани от негови дневници и книги. Именно там откриваме вдъхновяващи мисли на художника, в които той споделя своите разбирания за творчеството, а оттам и преки връзки с работата му в различни направления на визуалния изказ. Така подредбата на текста

придобива един естествен ред и дисертантката с лекота следва логиката на изложението. Като много голям неин принос следва да се посочи и спецификата на приложенията към труда, сред които се открояват техническия дневник на Румен Скорчев, книги съставени и изработени от самия него, както и личен дневник – все материали, с които изкуствознанието ни се среща за първи път, и които са с основно значение за изграждането на цялостната представа за този бележит творец.

Сузана Каранфилова изгражда изложението си с вещина, точен език и многобройни цитати, които подкрепят развиваните от нея тѐзи. Сред тях следва да изтъкна няколко:

- Своеобразието на автора, която не споделя общоприетите норми на т.н. „метафорично-асоциативна” стилистика;

- Специфика на образа, която е различна и се изплъзва от ограниченията на нормативната естетика, навлизайки в екзистенциални и философски дълбини, които са по силите на малко интелектуалци;

- Равностойни по своите художествени качества постижения във всички области на графичните техники и формати, на илюстрацията предназначена както за деца, така и на световната поезия, на живописата и на рисунката.

Действително Румен Скорчев е естет; той не е артистът възпяващ работническата класа или венцехвалец политическата конюнктура автор. Той е по-скоро самотник, един притежаващ много висока степен на самосъзнание и самооценка художник, който усъвършенства своите познание и художествен изказ. Това според мен е причината той да е един от първите български автори, които успешно гастролират на международна сцена, която в 70-те и 80-те години /а защо не и сега/ е terra incognita за преобладаващото количество български автори. Така постепенно, текстът на Каранфилова ни насочва и към неговото

живописно творчество – плод на зрелите му години. В тези негови работи откриваме всички качества на дотогавашната му художествена продукция – собствена образна вселена, единичното и общото вплетени в причудлива взаимозависимост, мекота, но и демонизъм, любов, но и жестоки дисекции на човешките пороци, разруха, но и надежда... Не са много авторите, които като Румен Скорчев могат да преминават с такава лекота от един в друг формат и от една в друга техника на изказа – все характеристики, които са уловени и вярно подчертани от авторката на труда.

Така в крайна сметка се доближаваме и до най-съществения извод – дисертационният труд на Сузана Каранфилова е първото задълбочено, монографично изследване за творчеството на този голям български автор и това изследване има всички качества и характеристики на успешно извървян дисертационен път. Нещо повече, приносните моменти в него са такива, че без колебание бих препоръчал и отпечатването на този труд в отделно издание – то има всички предпоставки за това.

Следва да бъдат споделени и някои препоръки, които действително нямат императивен характер, но биха допринесли за качеството на работата. На стр.17 авторката пише: „...визуалният език е част от индивидуалния стил /на автора – Б.Д./”. Не бива да се забравя обаче фактът, че визуалният стил може да има много широк обхват и да обеме цяла епоха /напр. Средновековието/ и тогава става обратното – индивидуалният стил е част от визуалния /на съответната епоха/. С други думи необходимо е по-детайлно теоретично разработване на този проблем. Не е наложително според мен същото това определение да се повтори дословно и на стр. 168. Бих приветствал и едно много по-стегнато дефинитивно изброяване на спецификите на индивидуалния стил на Румен Скорчев, които присъстват и сега, но са пръснати на много места в текста. Това би допринесло за довеждане на цялостното изложение до логичен завършек именно в тези формулировки. Може би – като препоръка за една

по-нататъшна работа на авторката - е повторното вглеждане в някои от графичните цикли на Скорчев. Някои от тях – „Празнична пирамида“ 1989 г. /няколко варианта/ - съдържат много рядко срещаният елемент в езиковия изказ на българския художник – иронията, и си струва да се вгледаме по-внимателно в тази посока.

Независимо от тези бележки, приносният момент, верният формален анализ на графичните цикли и отделните творби, качествените изводи, които дисертантката Сузана Каранфилова прави, както и цялостното успешно извеждане на този текст, ме задължава да препоръчам убедено на уважаемото жури приемането на работата с висока оценка и присъждането на докторска степен на кандидатката.

София, 27.06.2020 г.

Борис Данаилов